

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. oktobra 1907.

Št. 10.

Drugi mednarodni kongres za šolsko higijeno v Londonu.

(Izvirno poročilo)

Šolska higijena ni popolnoma nov pojav v zgodovini vzgojeslovja; že John Locke (1632—1704) je v knjigi „Thoughts Concerning Education“ podal bistvena načela, po katerih se mora ravnati fizična vzgoja otrok. Ali šolska higijena je nastala veda šele tedaj, ko so države sprejele šole v svoje področje in uvedle sistem prisilne šole.

Mnogo dobrega se je nasvetovalo in izvršilo. Ker so bili higijeniki prepričani, da bi stvari mnogo koristilo, ako bi se seznanili z napravami tujih dežel in medseboj pogovorili, zato so pred nekaj leti ustanovili mednarodni pripravljavni odbor za internacionalne shode. Največ se je trudil dr. Griesmann iz Mühlhausena, predsednik nemškega društva, za ta shod. On po pravici zasluži ime ustanovitelja mednarodnih higijenskih shodov. Prvi shod se je vršil v Nürnbergu leta 1904., in drugi se je vršil letos v Londonu.

Shod v Londonu je bil formalno odprt 5. avgusta, vendar pa so se gostje sprejemali že 3. avgusta. Zborovanja in konference so trajale od torka do petka. V soboto so bili samo še izleti.

Vršil se je v South Kensingtonu, v jako mirnem kraju mesta. South Kensington se nahaja v jugozahodnem delu Londona in se imenuje okraj

muzejev in znanstvenih institutov. Tukaj so Natural History Museum, The Victoria and Albert Museum, The Imperial Institute, Central Technical College in Royal College of Science. Shod se je vršil v treh zadnje imenovanih inštitutih s središčem v Imperial Institutu.

Imperial Institut je mogočno, iz portlandskega in kompton-woodskega kamna sezidano poslopje, s tremi stolpi v pročelju, katerih srednji meri 90, in stranska dva po 52 metrov. Imperial Institute je namenjen za razstavo kolonijalnih zlasti indijskih izdelkov, a od l. 1900. je tudi sedež londonske univerze, The University of London. Mimogrede omenjeno, The University of London ne znači univerze v našem smislu, ampak samo centralno inštanco višjih učilišč v Londonu.

Shod je bil jako dobro obiskan. Lahko bi ga imenovali parlament vseh civiliziranih narodov. Vseh udeležencev je bilo okoli 1650, med temi zastopniki raznih vlad, in nič manj kakor 388 priznanih avtoritet v higijeni.

Podlaga shoda je bila široko zasnovana. Obravnavalo se je, kar se je le dalo spraviti v zvezo s šolsko higijeno. Bilo je vseh zborovanj 50 in 250 poročil.

Shod je bil pa tudi dobro organiziran. Tvarina je bila razdeljena v 11 sekcij, splošne obravnave in predavanja. Prva sekcija je obravnavala vprašanje: fiziologija in psihologija učnih metod (The Physiology and Psychology of Educational Methods and Work), druga: zdravniško in higijensko nadzorovanje šol (Medical and Hygienic Inspection in Schools), tretja: higijena za učitelje (The Hygiene of the Teaching Profession), četrta: poduk v higijeni za učitelje in učence (Instruction in Hygiene for Teachers and Scholars), peta: telesna vzgoja in osebna higijena (Physical Education and Training in Personal Hygiene), šesta: higijena izvan šole, počitniške kolonije in šole, razmerje med šolo in družino (Out-of-School Hygiene, Holiday Camps and Schools. The Relation of Home and the School), sedma: nalezljive bolezni, nerazpoloženje in druge ovire rednega šolskega obiska (Contagious Diseases, Ill-health and other Conditions affecting Attendance), osma: posebne šole za duševno zaostale in abnormalne otroke (Special Schools for Feeble-Minded and Exceptional Children), deveta: posebne šole za slepe in gluhoneme otroke (Special Schools for Blind, Deaf and Dumb Children), deseta: higijena internatov (Hygiene of Residential Schools) in enajsta: šolsko poslopje in šolska oprava (The School Building and its Equipment). Tvarina vsake sekcije je bila zopet razdeljena v toliko delov, kolikor je imela dotična sekcija sej. Večina sekcij je zborovala vsak dan, to je od torka do petka, ena sekcija je zborovala trikrat in tri sekcije po dvakrat.

Za vsako sejo je bilo pripravljenih po več poročil, včasih do 13, 14, na kar je včasih sledila diskusija.

Poleg zborovanja po sekcijah so bile vsako opoldne splošne skupščine (General Meetings for Set Discussion). Za te skupščine so se izbrala najbolj aktualna vprašanja, namreč v torek: metoda zdravniške preiskave šolskih otrok v začetku šolske dobe in kasneje (Methods for the first and sub-

sequent Medical Examination of School Childreu), v sredo: razsvetljevanje in zračenje v šolskih prostorih (The Lighting and Ventilation of Class-rooms); v četrtek: šola in tuberkuloza (The School and its Relation to Tuberculosis), v petek: a) koliko časa naj trajajo šolske ure (The Duration of the Lessons), b) kako naj se vrste šolski predmeti (The Sequence of the Subjects), c) prikladnost oziroma neprikladnost posameznih časov v letu (The Season of the Year). Ta skupna zborovanja so se začela s tem da se je prebralo troje poročil, na to je sledila debata.

Razen tega so bila vsak dan popoldne predavanja ali lekcije (Lectures). Lekcije so trajale okoli 45 minut in se niso diskutirale. V torek je predaval škof Welldon, in sicer si je izbral za svojo temo: The Effect of School Training on Mental Discipline and Control in Adolescence = učinek šolske vzgoje na disciplino in kontrolo duha v mladosti. Dr. Luther Gulick je s skioptičskimi slikami razkazoval in obenem razlagal zdravstvene naprave v novjorških šolah.

Za četrtek je bilo napovedano predavanje o higijeni športa za deklice in odrasle ženske. V petek je profesor dr. Griesbach v znamenitem govoru povzel glavno vsebino vseh predavanj in je začrtal glavne probleme šolske higijene. Glede načina zborovanj naj omenim, da so se vršila po poslovnem redu angleškega parlamenta.

S shodom je bila združena razstava šolskih materialij. Na razstavo je poslalo okoli 110 šolskih in drugih podjetij. Izmed avstrijskih dežel je bila najbolj zastopana Češka. Med predmeti, ki so bili razpoloženi, je bilo videti slike in načrte šolskih poslopij, vzorce šolske oprave, razne sisteme klopi, tabel, razne podobe, kažeče nasledke napačnega sedenja, orodja za gimnastiko in igre, skratka vse, kar je moglo služiti kot ilustracija k predavanjem.

Pripravljalni odbor je tudi poskrbel, da so člani imeli dostop v angleške šole v Londonu in v okolici. Izmed imetnejših učnih zavodov, katere so si člani lahko ogledali, so bili Eton College pri Windsorju (ustanovljen l. 1440.), Hammersmith School, šola za telesno vzgojo v Dartfordu, judovska prosta šola (Jewish free School) v okraju White Chapel, London. Izleti so bili tudi v Oxford, Cambridge in Brighton, in sicer za nižane cene. Posebni vodniki so vodili goste po Londonu in jim razkazovali in pojasnjevali razne znamenitosti, med drugimi British Museum, Tower, londonsko katedralo sv. Pavla, West minster Abbey itd. Sicer je pa vsak član v priročni knjižici dobil popis Londona in mnogo drugih brošur, v katerih je izvedel vse, kar mu je bilo treba vedeti glede shoda in drugih prireditev.

Tudi sicer je odbor poskrbel za vse ugodnosti gostov. V Imperial Institutu je bil poštni urad, telefon, prostor za branje in pisanje, Cookova pisarna, prodaja časopisov in restavracija,

V petek se je ob 1/22. uri vršilo sklepno zborovanje, tajniki odsekov so predložili resolucije, ki so se razen ene odobrile. Glavna vsebina resolucij je ta, naj se na učiteljskih in vseh šolah za vzgojitelje vpelje kurz za teoretični in praktični pouk o šolski in osebni higijeni, v telovadbi, in naj se

za te predmete odmeri toliko časa, kolikor za poglavitne predmete; dalje naj se smatra higijena kot predmet splošne izobrazbe, naj se v vseh šolah, elementarnih in srednjih, javnih in zasebnih, uvede zdravniško preiskovanje učencev, naj se poleg šol za popolnoma gluhe ustanove tudi posebne šole za napol gluhe, naj se izločijo od skupnega poduka otroci, o katerih je sumiti, da imajo nalezljive bolezni. Konstituiral se je permanentni odbor z nalogo, naj nadaljuje delo shoda in dela priprave za naslednji shod. Enoglasno se je sklenilo, naj bo prihodnji shod v Parizu l. 1910. Shod se je zaključil z zahvalo kralju, ki je bil patron shoda, dalje vsem, ki so pripomogli, da se je shod izvršil. Nato je sledila himna: God save the King (Bog naj ohrani kralja). O shodu bo izšlo posebno poročilo. Gotovo je ta shod nov mejnik v razvoju šolske higijene.

Vl. Prijatelj.

Stališče katehetske metode.

Na katehetskem shodu predaval prof. A. Kržič.

O metodi in metodah govori in piše učiteljstvo vsepovsod, doma in drugod. Pa ne le svetni učitelji, tudi katehetje se pridno sučejo. Prav je tako. Če je pri vsakem uspešnem pouku najiminennejša reč *p r a v a* metoda, je tembolj pri verouku, ker tu še ne zadostuje, da bi otrok le dobro znal verske resnice, marveč si mora pridobiti tudi trdno voljo, da bode živel po njih. Učna metoda pri verouku mora biti torej taka, da nauk vpliva na um in voljo — glavo in srce.

Grška beseda *μέθοδος* pomeni pot, po kateri se zasleduje kaka reč, kako je nastala, se razvijala, kakšna je itd., da bi jo dotičnik sam prav spoznal (raziskovalna metoda); posebno pa, da bi jo ob takem zasledovanju drugim dodobra pojasnil (učna metoda). Le o tej tu govorimo.

Učna metoda je torej dobro premišljeni način pametnega, spretnega in uspešnega poučevanja v katerikoli stroki; učitelj se mora zavedati: zakaj tako uči in ne drugače.

Že iz te definicije je razvidno, kako potrebna je metoda. Še bolj pa se izprevidi njena potreba iz nasprotnega, če namreč pomislimo, kaj metoda ni. Metoda ni: 1. če kdo prihaja nepripravljen v šolo; metoda ni 2. če kdo uči od slučaja do slučaja, kakor ravno nanese razpoloženje, ter hlomasti tjavendan brez reda, ne vedé kje začeti, kako nadaljevati, kdaj nehati; metoda ni 3. če se kdo preveč zanaša na svojo staro navado (ki je pa le prerada — razvada), ki ji spoštljivo pravi *m o j a* metoda, ne gledé na to, ali je res tudi objektivno kaj vredna; metoda ni 4. če kdo le „gor daje“ neko število vprašanj in drugo uro strogo izprašuje; metoda ni 5. če se kdo šele v zadregi poprašuje: kaj pa naj delam v šoli; kako pa? In naj rečem vobče: metoda ni komoditeta.

Torej je vsakomur, ki se peča s poučevanjem, neizogibna naloga, da pridno proučuje vsaj bistvene zahteve učne metode. In ker pedagogi dozdej

še niso edini niti o tem vprašanju, jeli sploh mogoča absolutna metoda, je naša dolžnost stremiti po relativno najboljši metodi.

V poštevek pridejo tu štiri bistvene reči: 1. učni načrt, 2. učna pot, 3. učna oblika in 4. učni način. Semtertja se še prištevajo tudi 5. učna sredstva. Vse drugo je postranska reč — *ubique plena libertas*!

O teh rečeh vam želim nekoliko izpregovoriti, pa ne zato, kot bi vas hotel učiti, marveč da se o njih prosto pomenimo in morda nekoliko navdušimo za dobro stvar. Tudi tega se ni treba ustrašiti, češ, da bo razprava predolga. Seveda ko bi hotel temeljito obravnavati, bi bila že ena izmed teh reči preveč. Pa saj ni, da bi moralo priti vse naenkrat na vrsto, saj bo imelo katehetsko društvo še časa dovolj, saj se je šele danes ustanovilo. Danes se omejim le bolj na to, da pokažem, na kakšnem stališču je zdaj katehetska metoda.

Učna metoda ima namreč svojo zgodovino in se opira na izkušnje poprejšnjih časov ter se je polagoma povzpela do sedanjega stanja. Naš Izveličar nam je prvi vzornik, dasi ni bilo njegovo učenje posebej namenjeno otrokom, pač pa večinoma preprostemu ljudstvu, ki ima z ozirom na učenje tudi mnogo otroškega. Pa tudi cerkvena zgodovina nam opisuje vrle katehete v vseh časih krščanstva — že v najstarejši dobi sta drugim na čelu sv. Avguštin in sv. Ciril Jeruzalemski. Ta dva cerkvena učenika sta bila nekako vzornika poznejšim katehetom, ki so se resno trudili, da bi kar najbolje izvrševali svoj vzvišeni poklic. Le v 18. stoletju, takozvanem pedagoškem veku — je zašlo katehetsko stremljenje nekoliko pod pot, pa se je potem v 19. stoletju povzdignilo na tem višjo stopinjo. (Katehetje voditelji so povdarjali ono neužitno metodo „sokratovanja“, suhoparnega izpraševanja — „hevristovanja“.) V najnovejšem času nam je posebno pohvaliti plemenito prizadevanje marljivih katehetov v Monakovem, ki se pošteno trudijo z združenimi močmi, da bi bolj in bolj izpopolnili metodo katehetskega poučevanja. Njih glasilo „Katechetische Blätter“ je letos že v 33. letu. Imeli so sicer nekaj nasprotnikov, a to je bilo le v korist reči sami: kar je bilo že začetkoma dobro, se je čimdalje bolj utrdilo; kar pa je bilo slabšega, se je odstranilo ali pa izboljšalo. Delo še ni dovršeno: v teoriji se utegne še kaj izpopolniti; posebno pa je želeti še popolnejših praktičnih katehez. Preidem k posameznostim.

I. Prva bistvena reč prave metode je učni načrt. Tu ne govorim o učnem načrtu za celo šolsko leto ali celo šolsko dobo (to mora priti kdaj pozneje na vrsto), marveč le o učnem načrtu za vsako lekcijo ali katehezo posebej, ki se imenuje učna enota ali metodična enota. V zgodbah, n. pr. ena zgodba, ki je navadno razdeljena v več oddelkov; v katekizmu pa skupina vprašanj, ki so med seboj v tesni zvezi. N. pr. takoj v začetku katekizma: „Kaj se pravi krščansko verovati?“ ... „kar je Bog razodel in kar sv. Cerkev zapoveduje verovati.“ S prvim je v tesni zvezi: „Zakaj moramo ...“ in: „Po kom je Bog razodel ...“ Z drugim pa: „Komu je izročil Jezus Kristus ...“ „Čemu je izročil Jezus

Kristus katoliški Cerkvi . . .“ „Zakaj moramo za resnico imeti . . .“ Vsa ta vprašanja so med seboj v najtesnejši zvezi in tvorijo torej eno samo učno enoto. (Dr. Ender je ves katekizem razdelil v take enote.)

Nekdaj se to ni tako poudarjalo, marveč razlagalo vprašanje za vprašanjem, dasi se je na to gledalo, da naj se vsako uro obravnava toliko vprašanj, kolikor jih je med seboj v tesni zvezi.

Razdelitev v učne enote je gotovo napredek, ker jasen pregled je zelo potrebna reč pri učenju. Obenem je pa tudi delo jako olajšano in prikrajšano, zlasti če se da vsa kateheza zgraditi na podlagi enega samega nazorila, n. pr. nauk o sv. pokori na podlagi prilike o izgubljenem sinu.

Nekaj časa se je zahtevalo, da naj pride na vsako učno uro ena sama učna enota; a kmalu so izprevideli, da to ne gre, in reklo se je, da se sme raztegniti učna enota tudi na dve uri, ali še več. O tem pa, ali sme isto učno uro priti na vrsto tudi po več enot, se še niso izrekli. Pa gotovo se bo moralo tudi to sprejeti, zlasti pri nas na Avstrijskem, ko je za verouk odločenih tako malo ur.

Te enote morajo biti seveda drugačne, ko se tvarina ponavlja ali izpopolnjuje. Tu se pač sme daljši oddelek združevati v eno skupino. V prejšnjem zgledu, n. pr. privzeti tudi nauk o sv. pismu in ustnem izročilu v eno enoto ali po okoliščinah celo ves splošnji nauk o veri.

II. Učna pot je dvojna; analitična ali sintetična. O tem dvojnem imenovanju je nastala v metodiških krogih, pri svetnih učiteljih in katehetih, neka neprijetna zmeda, ki naravnost zamenjava oboje ter imenuje ta analizo, kar zove oni sintezo, in obratno. V Solnogradu so se bili pred par leti na predlog dvornega svetnika Willmanna zedinili, da bodo zanaprej učno pot zvali v logiškem smislu kakor že Aristotel. Pa edinosti še zdaj ni. Nekateri so ostali trdoglavi.¹⁾

Zmeda je nastala takole. Logiško analizo so nekateri zamenjavali z gramatikalno ali stavkovo, ki zložene stavke razstavlja v posamezne, stavke v besede in besede v zloge, sinteza pa obratno vse zopet sestavlja.

To postopanje velja samo za realno analizo in sintezo, kjer se res deli celota v dele in obratno sestavljajo dele v celoto. N. pr. če govorim o cerkvi kot poslopju, lahko pokažem najprej cerkev v celoti ter nato opisujem po vrsti njene dele, je to po analitični poti — ali pa morda pripovedujem, kako so cerkev zidali, katere dele pripravljali, kaj so v cerkev postavili itd. — po sintetični poti.

A vse drugačno — ravno nasprotno je logično potovanje, ker tukaj se ne deli celota sama, marveč le njeni znaki. Tu je le razvrstitev sorodnih predmetov, ki so vsak zase samostojni. (Pri realni analizi je n. pr. oltar res del cerkve, pri logiški pa n. pr. krst ni del zakramenta, ampak je zakrament.)

¹⁾ Cf. J. Baier, *Der katholische Unterricht*, 1906. str. 31 id.

Naj mi bo dovoljeno ob kratkem pojasniti to učno pot v logičnem smislu:

	← analiza (indukcija)	→	
skupno	← sinteza (dedukcija)	→	posamezno
pravilo			zgledi
zakon			pojavi (dogodki)
pojem			naziranje
nadčutno			čutno
abstraktno			konkretno
nadnaravno			naravno
znotraj (dušno)			zunaj (telesno)
(zgoraj)			(zdolaj)

Ako pričnem pri posameznostih in prehajam k skupnosti, se imenuje to analiza, obratno sinteza, n. pr. če najprej opisujem bistvene reči pri deljenju sv. krsta, sv. birmе itd. ter povzamem, kar je skupnega, pustim pa, kar je lastno vsakemu zakramentu posebej, tedaj sem porabil analitično pot; ako pa pričnem pri definiciji: „Zakrament je vidno znamenje“ itd., pa razkazujem, kaj je vidno znamenje, milost božja pri sv. krstu, kaj pri sv. birmi itd., me vodi sintetična pot. Če iz zgledov posnamem pravilo, je to analiza, če pa pravilo pojasnujem po zgledih, postopam sintetično; Če n. pr. pričnem z zgodbo izgubljenega sina in izvajam stavke o sv. pokori, imam analizo; če pa pričnem s katekizmom in šele potlej pojasnjujem katekizmove stavke z zgodbo o izgubljenem sinu, tedaj sem si izvolil sintetično pot.

Ako najprej navedem nekaj dogodkov (pojavov) in iz njih izvajam zakon, je analiza; če pa pričnem z zakonom in ga pojasnujem z različnimi fakti (pojavi), imam sintezo, n. pr. če naštejem nekaj prestopkov zoper božje in cerkvene zapovedi, takih, ki so se zgodili vedoma in prostovoljno, pa takih ki so se izvršili nevedoma ali pa vsled nepremagljive sile (n. pr. če kdo misli, da je četrtek, pa je v petek meso... Če je bolan, pa ne more v cerkev v nedeljo itd.) ter dobim po tej poti odgovor na vprašanje: „Kdo stori osebni greh?“ sem rabil analitično pot. Če pa povem najprej katekizmovо definicijo in ji pridam zgledov, sem se poslužil sintetične poti. Torej tudi vobče: od naziranja do pojma, od čutnega do nadčutnega, od konkretnega do abstraktnega, od zunanjega do znotranjega nas vodi analiza, v obratni smeri pa sinteza

Nekoliko olajšano nam je umevanje, ako besede „analiza“ ne tolmačimo aktivno kot deljenje, in sinteze ne kot sestavljanje, marveč podrobnosti same so že „analiza“ in skupnost ima ime „sinteza“, in če pričnemo pri analizi, imamo analitično pot, če pričnemo pri sintezi, pa sintetično.

Še bolj olajšano pa bo, če grško besedo analizo tolmačimo kot izluščanje. Če n. pr. pri posameznih sv. zakramentih izluščimo jedro, ki je skupno pri vseh (zunanje znamenje, milost božja in postavitve po

Kristusu) in pustimo, kar je lastno posameznim, zovemo to analizo; obratno pa, če k skupnemu jedru pristavljamo, kar je lastno posameznim, dobimo sintezo.

Da se slednjič izognemo vsaki dvomljivosti, pa rabimo indukcijo pa dedukcijo, ki jo umevajo vsi v istem smislu.

Kaj pa je pomniti gledé na uporabo te dvojne učne poti?

Induktivna pot je naravna pot; po tej smo se prvotno naučili, kar znamo. Nihil est in intellectu, quod non erat in sensu! Zato imenujejo nekateri to psihološko pot.¹⁾

Pretirano pa je in napačno, če bi kdo trdil, da je deduktivna pot nepsihološka. Res, da je deduktivna pot za učenjake, induktivna pa za otroke in preproste ljudi. A treba je ločiti tudi tukaj. Tudi učenček II. razreda je že po svoje učenjak za tisti košček znanja, ki si ga je pridobil v I. razredu. Ako se torej učim kako reč kar od začetka, ko še nič ne vem o njej, takrat je gotovo na mestu in edino umestna induktivna pot: pojmi se izvajajo iz zgledov, povesti, dogodkov — sploh iz konkretnega naziranja. Ako mi je pa reč že vobče znana, ter jo hočem le še temeljiteje spoznati, tedaj bi bilo pa nespametno, kar od kraja in dna vse zopet začenjati in izpeljavati. Tu zadostuje znano reč le ponoviti ter po deduktivni poti še dalje pojasniti.

V takem slučaju bi pa mi lahko rekli, da je induktivna pot nepsihološka. Ako je n. pr. katehet v III. razredu nauk o cerkvi induktivno (genetično) razlagal, bi bilo pač nespametno, ko bi v IV. razredu pred istimi učenci zopet razvijal vso razvlako, da bi prišel do pojma „cerkev“, ki je otrokom že znan.

Monakovci gotovo niso prave zadeli, da so začeli graditi od zgoraj. Stieglitz je najprej izdal svoje kateheze za 6. razred in odraslim otrokom izvaja per longum et latum marsikaj takega, kar jim mora biti že dovelj znano iz nižjih razredov. (Nemci si seveda lažje privoščijo kaj takega, ker imajo več ur; mi pa moramo štediti s časom.)

Torej naj bi obveljalo pravilo, da prvikrat bodi katehezi induktivna učna pot, ob ponavljanju pa deduktivna. Zato je zelo važno, da katehet dobro pozna svoje učence ter vedno upošteva to, kar že znajo.

S tem bodi tudi rešena čast našim katekizmom, ki so „analitikom“ tako zelo neljubi. Gotov zistem je potreben pri vsaki temeljiti vedi. Katekizem seveda ni učna knjiga za samouke, marveč le šolska knjiga, ki dobi šele pravo življenje po spretni razlagi katehetovi, za ljudstvo pa po cerkveni katehezi. In veliko vprašanje je, ali bi res bili bolj uporabni katekizmi, ko

¹⁾ Otrok prične pri posameznostih. Bil je gosposki otrok, stanujoč „Pri avstrijskem cesarju“ na Sv. Petra cesti. Poznal je le enega fijakarja, ki mu je bilo ime Jaka. Pride z materjo na trg in zagleda dolgo vrsto fijakarjev, ter veselo vzdikne: „Mama, glejte, glejte, koliko je „Jakatov!“ Tak-le je otrok. Šele, ko je izvedel, da je Janez fijakar, pa Šimen je fijakar, je prišel, ne vedé, kdaj in kako, do pojma „fijakar“.

bi bili narejeni po induktivni metodi. Naj navedem iz dijaških let ta-le pomislek. Učili smo se, n. pr. fizike po knjigi, ki nam je najprej povedala naravni zakon, potlej pa zglede; profesor pa je navlekel na mizo aparatov in začel s poizkusi, zgledi, pojavi v naravi ter prišel do — zakona; torej profesor k nam po induktivni poti, mi pa s svojo knjigo k preizkušnji po deduktivni. Pa smo imeli lažji pregled, nego je v sedanjih knjigah, ko n. pr. na vprašanje: „Was ist die Elektrizität?“ odgovori učenec: „Die Elektrizität ist, wenn man eine Glasstange mit einem Lederlappen kräftig reibt“ itd. (Konec prih.)

Krščanska vzgoja.¹⁾

Na občnem zboru „Slomškove zveze“ predaval nadučitelj Julij Slapšak.

Stari Lindner uči (Erziehungslehre 57): Vzgojni smoter je namen človekov. Gojenca je treba tako vzgojiti, da bo mogel, ko postane samostojen, svoj namen doseči.

O vzgojnem smotru ali, kar je isto, o človekovem splošnem namenu pa imajo razni pedagogi razne nazore. Diesterweg pravi n. pr.: Čednost, nravnost, človečanstvo, podobnost Bogu, umstvenost, sreča, samodelavnost v službi resničnega in dobrega — to je smoter vzgoje. Schwarz trdi: Krščanska civilizacija, to je resnična naloga vzgoje. Pestalozzi, Niemayer, Dittes pa uče: Harmonični razvoj človeških zmožnosti in moči je smoter vzgoje. Toda Waitz pravi zopet drugače: Nравstvena upodobitev življenja je stvarni namen vzgoje; in Herbart: Stanovitnost značaja v nravnosti je splošni namen človekov. Dr. Lindner pa je mnenja: Nравstveni ideal je pravzaprav človekov namen na zemlji. In potem razkosa vsebino pojma „nравstveni ideal“ v petere Herbartove nравstvene ideje, po katerih se naj v vseh slučajih življenja ravna človeška volja, in ki se glase: Vestnost, popolnost, dobrohotnost, pravicoljubnost in pravičnost.

Kdo ima prav? Sicer obsegajo nekateri navedeni vzgojni smotri le različne strani namena človekovega, vendar pa ni treba dosti učenosti, da odgovorimo: Vsi gotovo ne, ker si nasprotujejo.

Ker daje vzgoji pravec nje smoter, zato moramo najprej določiti tega. Iz njega moremo sklepati na pravo ali napačno vzgojo.

Razni sestavi v vzgojeslovju. Pedagogi imajo razne nazore o človekovem namenu, torej so tudi o stvarnem smotru vzgoje ali vzgoji sami različnega mnenja. In ako prelistamo kako pedagoško zgodovino, naletimo na različne vzgojeslovne zisteme (sestave). Vzemimo vzgojeslovne zisteme ki jih našteva Zupančič svojem „Vzgojeslovju“ na strani 2. in 3., ter jih prerešetajmo kar po vrsti. Morda zasledimo v njih odgovor na vprašanje: katera je edino prava vzgoja?

¹⁾ Pri sestavi te razprave mi je posebno služila Erziehungslehre von H. Baumgartner, Herdersche Verlagshandlung in Freiburg 1905.

Naturalizem. Glavni princip, na katerem je zgrajen ves pedagoški naturalizem, je nauk: Človek pride popolnoma dober na svet, torej brez vsakega slabega nagnjenja; zakaj narava je sama po sebi dobra, edino resnična in lepa. Zato pa je treba pustiti, pravijo naturalisti, da se gojenčeva natura razvija popolnoma svobodno. Smoter naturalistične vzgoje je ta, da vse ubrani, kar bi utegnilo motiti telesni in duševni razvoj človekove nature; odvrčevati je tedaj vsako vnanje, pozitivno vplivanje na otroka; edino vzgojno sredstvo je naturalistom nadzorovanje; odgojitelj je samo varuh gojenčev, pazi, da od zunaj kaj slabega ne pride v otroka. Kakor že ime razodeva, je torej njih glavna zahteva, da se vrši vsa vzgoja po naravnih postavah. Zagovornik tega vzgojnega sistema je zlasti Rousseau.

Imajo naturalisti prav? Je pri njih doma edino prava vzgoja?

Naturalizem ne vpoštevaa vere. Pri njem odpade, kar je nadnaravnega, torej tudi nadnaravna vzgojna sredstva. Ves ta vzgojni sestav je torej brez vere ali brezveren. Še več: pedagoški naturalizem je protiverski. On tají bistvo greha, saj pravi, da pride človek popolnoma dober, brez vsakih slabih nagnjenj na svet; in to je glavni naturalistični nauk, na katerem sloni ves zistem. Da so teologi že obračunali v teh dveh točkah z naturalizmom, o tem se nam torej ni treba čuditi, ali pedagogika je dobila še eno glavno napako v njem, preko katere ne more iti, in to je zahteva, da se mora vsako vnanje, pozitivno vplivanje odvrčati od otroka. — Že telo bi se ne moglo brez vnanjega, pozitivnega delovanja odgojiteljevega harmonično razviti, kaj šele duša. Duša mora dobiti najpreje snovi od z u n a j, da more sploh delovati. In večina vednosti pride v otrokovo dušo le potom vnanjega delovanja. Kako zelo je treba vplivati na otroško voljo, zlasti v prvih letih, ko otrok še nima pameti, ve vsak odgojitelj.

To so torej senčne strani, krivi nauki pedagoškega naturalizma.

Ali eno pa je, kar mora odobravati vsaka prava vzgoja: naturalisti povdarjajo n a r a v o gojenčev o pri vzgoji; njih zahteva je, da se mora vršiti vsa vzgoja po n a r a v n i h postavah; da se mora ozirati vsa vzgoja na t e l e s n i i n d u š e v n i razvoj človekov in pa na njega i n d i v i d u a l n o s t. Čisto prav je, da povdarjajo naturalisti tudi telesno vzgojo. In Rousseau si je pridobil prav s tem posebnih zaslug, ker z a h t e v a pri odgoji svojega „Emila“ vsestranski razvitek t e l e s n i h m o č i, ohranitev telesnega zdravja, utrditev telesa in pa vzgojo peterih čutov.

Poznate divjo rožo ali šipek? Kako bohôtno zraste! Ali vrtnar je ne mara v vrtu: preveč se mu razraste, a samo kratek čas cvete in samo enkrat v letu. Ali ni ta podoba naturalistično vzgojenega človeka? — Moremo tedaj reči, da je pedagoški naturalizem pravi vzgojni zistem? . . .

Ali naravna vzgoja duše in telesa je tolike važnosti, da se moramo pri tej točki nekoliko pomuditi.

Telesna vzgoja. Ta je pogoj in podlaga vsake vzgoje. Ako se ta zanemarija, se prečesto ugonobi ali vsaj nesrečno stori človeško življenje. Pomislimo le na potrebo zdravja pri izvrševanju stanovskih dolžnosti ter na preveliko važnost čutov pri izobrazbi duha. Samo s pomočjo telesa

more duh občevati z vnanjim svetom, sprejemati njega vtise in nanje reflektirati. Telo je služabnik duha, orodje, po katerem duša deluje; čim zdravejše in jačje je tedaj telo, tem lažje deluje duh.

Pa ne le za posameznika je fizična vzgoja velike važnosti; tudi socialno življenje zahteva, da je otrok tudi telesno dobro vzgojen. Le v močnem in zdravem ljudstvu je moč in slava dežele, upanje, da se ohrani prostost in samostojnost tudi še nadalje; le v močnem in zdravem ljudstvu je pogoj blaginje in krepkega procvitanja v vedah in umetnostih, cele kulture narodove.

Pa tudi z verskega stališča smo dolžni skrbeti za skrbno telesno vzgojo. Telo je tempelj sv. Duha, je posvečeno po sv. zakramentih in določeno, da enkrat častito vstane od mrtvih. Pametna telesna vzgoja pa tudi zelo blagodejno vpliva na нравno in versko življenje. Koliko moralne škode povzročajo ravno napake pri telesni vzgoji, spoznamo, ako čitamo kako zdravniško knjigo.

V novejšem času je podal potrebna navodila o telesni vzgoji poleg Rousseaua in Filantropov zlasti Locke (1632 - 1704) v svojih „Mislih o vzgoji“. V današnjih časih postaja zahteva o telesni vzgoji vedno bolj splošna. V šole se je vpeljala telovadba in telovadske igre; zahtevajo se svetle in zdrave učilnice, higijenične šolske klopi, pljuvalniki i. dr. Po mestih in večjih krajih delujejo v tem smislu drsališča in kopališča, telovadski in turistovski klubi itd. Želja je, da bi se misel o telesni vzgoji splošno propagirala in našla ugodnih tal tudi po kmetih. Zdravo telo je zares velike važnosti, kakor smo čuli. Že stari pesnik Juvenal je prosil: „Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.“

Duševna vzgoja. Potrebo duševne vzgoje mi ni treba posebej poudarjati; to vidi vsak, ki ima oči. Saj, če potrebuje že telo, ki je umrljivo, vestne vzgoje, kaj šele duša, ki je neumrjoča in, kakor nas uči vera, podoba božja. Le po pametni vzgoji se razvije polagoma telo harmonično, do dovršenosti; še v večji meri pa potrebuje duša te vnanje pomoči, da se more lepo razvijati in dospeti do samolastnega in samotvornega delovanja. Sicer je duši prirojeno, da more sama od sebe razviti svoje zmožnosti in moči, a brez vnanje pomoči obnemore v boju z brezštevilnimi zaprekami in zapade v ono stanje apatije, ko ima človek oči, a ne vidi, ušesa, a ne sliši. Odtod veliki otroci. — V vzgoji duše pa tiči visoka čast in dostojanstvo vzgojnega delovanja. Najlepše delo je brezdvomno, neumrjoče duše izobraževati. Po pravici pravi sv. Krizostom: „Višje nego vsakega slikarja, višje kot vsakega podobarja in kot vse druge umetnike cenim onega, ki ume izobraziti dušo otrokovo; zakaj slikar in podobar ustvarjata le nežive podobe, toda moder vzgojitelj dovrši živo umetno delo, nad katerim se raduje človeško in božje oko.“

Šole najvažnejša naloga je, pospeševati duševno izobrazbo otrokovo. In to se tem lažje zgodi, ker pade šolska doba na perijodo najbogatejšega duševnega razvitka otroškega; v pomladi življenja se namreč prične v šoli z duševno setvijo, ki naj gojenca v poznejšem življenju živi, in katere sadove naj bi v jeseni življenja še drugim bogato delil.

(Konec).

Nekaj misli o našem gmotnem stanju.

(Na občnem zboru »Slomškove Zveze« predaval nadučitelj Štefan Primožič.)

(Konec.)

Kolika diferenca vlada sedaj v tem oziru, naj pokaže sledeči drastični izgled.

Od davčnih uradnikov ne zahtevajo srednješolske mature. Pogoj vstopa je dopolnjeno 17. leto in višja izobrazba, navadno zadostujejo 4 razredi gimnazije ali realke. Vzemimo dva dijaka: prvi hoče postati učitelj, drugi davčni uradnik.

Prvemu je mogoče biti s 17. letom šele v III. letniku učiteljskega, drugi je že začel prakticirati in se mu službena leta takoj vračunajo. Z 18. letom je naš učiteljskišnik dovršil III. letnik, praktikant pa je napravil svoj izpit. Prvi se mora še le pripravljati na maturo in študirati in večinoma stradati, drugi ima že 600 K adjuta.

Z 19. letom absolvira učiteljskišnik svoje študije, napravi maturo in postane zač. učitelj z 800 K letne plače. Čez dve leti napravi izpit učne usposobljenosti, začno se mu tudi šteti službena leta. Njegov tovariš je že 4 leta praktikant, ima že 4 službena leta in 1000 K adjuta. Ko je naš tovariš že dve leti definitivni učitelj, ima še le dve službeni leti in še vedno 1000 K plače, njegov tovariš pri davkarstvu ima že 6 službenih let in 1500 K adjuta.

Davčni praktikant postane najkasneje v 7 letih uradnik XI. činovnega razreda, tedaj prilično v starosti 24 let. Plače ima 1600 K in aktivitetno doklado ter se mu šteje vseh 7 službenih let v pokojnino. Njegov tovariš učitelj je medtem postal recimo stalni nadučitelj na dvorazrednici. Ima plače 1000 K, 100 K opr. doklade, skupaj toraj 1100 K ter stanovanje. Zaostal je toraj za letnih 500 K v dohodkih, vrhu tega ima največ samo 3 leta, ki se mu štejejo v pokojnino. Državni uradnik dobiva vsaka 3 leta doklade 200 K na leto, učitelj pa vsakih 5 let le 80 K in tako pride, da se diferenca v dohodkih leto za letom veča. Vsak davčni uradnik — če ni popolnoma nezmožen — postane po preteku 25 službenih let davkar v IX. činovnem razredu ter ima 2800 K letnih dohodkov in akt. doklado. Za učiteljstvo so v tem času (ker se mu šteje le 23 let), največji dohodki: plača 1400 K, opr. doklada 200 K, 4 starostne doklade à 80 K je 320 K, skupaj toraj 1920 K. Diference toraj 880 K. Ta se le tedaj zmanjša na 530 K, ako je naš tovariš oženjen ter dobiva draginjske doklade 350 K. Ako pa je ostala naša tovarišica učiteljica, iznaša ta diferenca 1080 ozir. 1220 K! In končni efekt? Vzemimo, da ne pride dotični davčni uradnik v VIII. činovni razred in da je naš tovariš nadučitelj na kaki veliki šoli, n. pr. z 8 razredi, v I. plačilnem razredu in oženjen. Prvi ima plače brez aktivitetne doklade 3400 K, naš tovariš pa z vsemi pritisklinami skupaj 2680 K. Pokaže se difference 720 K ali skoraj 2 K na dan. In vendar

smo vzeli pri našem tovarišu naugodnejše, pri onem pa najneugodnejše razmere. Koliko tovarišev je, ki ne pridejo nikdar do 200 K opravilne doklade, ampak se ves svoj živ dan na kaki prenapolnjeni enorazrednici ubijajo v slabem stanovanju, v zaduhli šolski sobi ter imajo za to opravičilo letnih 60 K! Koliko nas bo tudi, ki I. plač. razreda ne bomo nikdar dosegli, da ne govorim o sijajnem avancementu tovarišic, ki avanzirajo iz III. v II. plač. razred kar za celih 60 K na leto. Kapa kosmata, ali ni to splendidno? 10 ali 12 ali celo več let so čakale, da so prišle v višji plačilni razred. Ne mislite pa ljudje božji, da delamo take primere, take račune samo mi učitelji. Tudi drugi ljudje mislijo in računajo ter primerjajo. Doživel sem sledečo dogodbico. Sešla sta se tovariša dveh bližnjih šol v vasi, ki je skoraj na pol pota vsakega njh. Sedla sta v gostilni za mizo ter se razgovarjala o tem in onem. Duri se odpro, v gostilno stopi eksekutor. Prijazno želi obema dober dan in sede k sosednji mizi. Ko naša tovariša pospravita neke papirje — pa ne vrednostne, bili so samo neki »podrobni učni načrti« — ter se pričneta razgovarjati navadne stvari, vstane eksekutor, se približa k mizi ter uljudno prosi, da bi smel prisesti češ: »Jaz sem le ubog eksekutor in nisem gospod, kakor sta vidva. Zato tudi prosim, da bi smel prisesti. Zaslužim pa vendar mesečno do 70 gld in malo je učiteljev v našem davčnem okraju, ki bi na mesec toliko zaslužili kakor jaz. Zato sta pa vidva vendar gospoda, jaz pa nisem.« Seveda sta tovariša veselemu možu prošnjo izpolnila. Mož je resnico govoril, ker oba skupaj nista dosti več na mesec plače vlekla, kakor eksekutor sam. Da, ko so bili življenjski pogoji nerazmerno ugodnejši, so bile take plače nezadostne, kaj še le sedaj, ko se vse dan na dan draži in ko so pogoji današnjega narodnega gospodarstva taki, da se mora vse dražiti in ni videti konca, kje in kdaj se bo ta draginja nehala. Težke skrbi za vsakdanji kruh ima dandanes vsak, kdor je primoran s svojimi rokami ali s svojim umom trdo delati. Kmet na polju in delavec v tovarni, obrtnik v delavnici in uradnik za pisalno mizo, kratko malo vsi srednji stanovi, vsi ječe pod silnim udarcem, ki ga je zadal velekapitalizem vsemu narodnemu gospodarstvu s tem, da je frivolno in umetno podražil vse temeljne elemente gospodarskega življenja. Umetno, potem kartelov je je danes res berač v gosposki suknji. Tako ne more dalje iti. Že v časih, dvignil internacionalni moloh ceno železu, premogu, sladkorju, petroleju itd. tedaj stvarjem, ki jih potrebuje vsaka, tudi najrevnejša hiša. Pod učinki takih brezvestnih spekulacij nekaternikov stokajo milijoni in mi učitelji smo morda naihuje prizadeti, ker so kosci našega vsakdanjega kruha že od nekdaj bili tako majhni, da jih zmanjšati ni bilo mogoče. Komaj so nekdaj utešili lakoto, sedaj je ne morejo več. Zaupno se oziramo toraj na prizadevanja, da se s pametno zakonodajo obstoječe zlo, trdno združeni internacionalni kapitalizem, v živo zadene. V tem oziru moramo z veseljem pozdravljati program krščansko-socialnih strank, da se vse pravične zahteve vseh stanov v okviru celokupnosti

izravnajo ter smo dolžni tudi po svojih skromnih močeh na to delovati, da se ta program kolikor moč hitro uresniči. To bodi idealna stran našega prizadevanja za izboljšanje našega materijelnega stanja. Od idealov pa ne more nihče živeti in se kaj takega tudi od nas ne more pričakovati.

Oglejmo si toraj nekoliko drugo plat vprašanja. Kako si pomoči sedaj? Kako spraviti v ravnotežje svoje službene prejemke z neobhodno potrebnimi izdatki? Katere plače naj bodo merilo za naše službene prejemke?

Ne bom se dolgo mudil pri teh vprašanjih. Naš stan spada po svoji izobrazbi, svojemu delu in svojemu družabnemu stališču med uradniški stan. Če pa pomislimo, da so vse naše učne ure plod poprejšnjega vestnega pripravljanja, truda-polnega dela (poprave nalog itd.), da moramo delati, kadar nam je predpisano ter da imamo z mladino opravka, pri kateri se ne da n. pr. zaradi telesne ali duševne indispozicije zamujenega dne z napornejšim, daljšim delom nadomestiti, trdim popolnoma opravičeno, da se mora naš stan, naše delo meriti z višjim merilom, nego delo kakega navadnega manipulacijskega uradnika. Ako pa le-ti dosežejo službene prejemke XI. do štetega VIII., da VII. činovnega razreda, mislim, da je naša zahteva po prejemkih štirih najnižjih činovnih razredov popolnoma opravičena in skromna. Zahtevati moramo toraj vedno in toliko časa, da dospemo do zaželenega cilja: Ljudsko šolskemu učiteljstvu prejemke XI., X., IX., in VIII. činovnega razreda državnih uradnikov! Dokler se to ne zgodi, ni mogoča v naših vrstah zadovoljnost, ker se nam bo toliko časa vnebovpijoča krivica godila. Te nezadovoljnosti se ne bo utresel tudi najboljši v naših vrstah. Čutil jo bo dvojno: fizično v pomanjkanju najpotrebnejšega za vsakdanje življenje, psihično v razžaljenju čuta pravičnosti, ki ga je začrtal Bog v vsako človeško dušo. Tako občutno užaljen človek pa nikdar ne bo mogel, da govorim s famoznim § 55, »leško vso svojo moč na svoj poklic obračati« ter dosegati nalogo, ki jo izvršiti tirja § 1. državnega ljudsko-šolskega zakona.

Najslabše blago, je blago poceni. Kdor išče blaga za slepo ceno, se bo gotovo opeharil. Skušnja ga bo izučila, da je le za pošteno ceno mogoče dobrega blaga dobiti. So nekatere vrste ljudje, ki izrabljajoči nevednost, neizkušnost, dobro blago tudi za slepo ceno dobe. Nikdar pa ne na pošten način. Nikakor se ne mislim nadrobneje spuščati v to razpravo. Stavim samo dvoje vprašanj. Prvo: Ali se dajo opravičiti reverzi, ki jih morajo podpisati gojenci in gojenke učiteljskih pri podelitvi državnega stipendija, iz stališča javne morale? Drugo: Kaj se je že slišalo, da bi država dajala adjute praktikantom proti reverzu, da morajo 6 let kot uradniki službovati v tej ali oni deželi, sicer morajo sprejeti znesek vrniti? Dasiravno država nikogar k uradniškim službam

ne sili in tudi adjuti niso baš visoki, vendar ima vedno dobrega in sposobnega naraščaja več kot preveč. — Pojdite in storite tudi tako!

Omenjene državne stipendije so pa tudi domalega vse, kar stori država za ljudsko-šolsko učiteljstvo. Kdor ne verjame, naj gre gledat državni proračun in naj poišče dotično postavko. Vsa bremena za nas in naše šole nosijo sedaj dežele, okraji in občine, dasiravno slove § 1. državne postave z dné 25. maja 1868. leta: »Najvišja voditev in nadzor glede vsega šolstva in vzgojstva gre državi ter se izvršuje po organih, zakonito za to postavljenih.«

§ 9. iste postave pa se glasi: »Država izvršuje najvišje vodstvo in nadziranje vsega šolstva in odgojstva po ministru za bogočastje in nauk. S tem je rečeno, da je šolstvo in odgojstvo državna stvar. Samoobsebi umevno bi bilo toraj, da prispeva činitelj, ki ima najvišje vodstvo in nadziranje, k stroškom. To se ni zgodilo. Dežele in občine, ki imajo nositi bremena za šolstvo, nimajo že sedaj potrebnih sredstev. Ker se pa šolstvo vedno bolj razvija, ne bodo troški nikdar manjši, marveč vedno večji. Zato moramo glasno zahtevati, da država skrbi za šolstvo s tem, da sanira deželne finance ter dá zajedno deželam možnost, da si odpro nove vire dohodkov. Težko in zamotano je to vprašanje. Treba pa le dobre volje in rešilo se bo povoljno prav tako, kakor se je nebroj drugih.

Upajmo, da dosežemo v najkrajšem času z državno pomočjo prejemke, ki nam gredo! Svota, ki se bo leto za letom v ta namen dajala, ne bo sicer nesla leto za letom toliko in toliko obresti v gotovini. Eno bo pa doseženo. Zadovoljno učiteljstvo bo lahko vso svojo moč na svoj poklic obračalo. In to hočemo mi in to hočejo tudi drugi od nas. S tem končam.

Slovstvo in glasba.

Došle so nam sledeče muzikalije:

Slovenski citrar. Zbirka kompozicij in prevodov za citre. Izdaje L. Schwentner, knjigarna v Ljubljani. Vsebina štev. 3.: »Ne-zvesta«, fantazija po narodnem motivu. Cena K 1.—; št. 4.: F. S. Koželjski »Vse mine«, transkripcija po Ipavčevem napevu. Cena K 1.—; št. 5.: F. S. Koželjski »Po jezeru«, transkripcija po narodnem napevu za dvoje citer. Cena 1 K 60 v.

Poduk v igranju na citrah, sestavil Fran Sal. Koželjski. Založil L. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani, IV. zvezek, 3 K 40 v. Celo delo (4 zvezki) broširano 10 K; elegantno v platno vezano 12 K.

Slovanske Himne (Hymnes Slaves). Za glasovir priredil Fr. Gerbič. Založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 2 K.

Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom. I. Sestavil in na svetlo dal Anton Kosi. Založil izdajatelj (A Kosi v Središču). Cena 50 v. K tej zbirki pristavlja izdajatelj sledečo pojasnilo:

Spremница. Ko sem spravil pred par leti na svetlo svojo spevoigro »Letni časi«, došle so mi od nekaterih gg. tovarišev izpodbude češ, naj izdam za šolske prireditve tudi kako tako glasbeno delce, s katerega uprizoritvijo ne bodo v zvezi tolikšni predpogoji.

Šole, ki prirejajo ob raznih prilikah z mladino veselice in slavnosti, se množijo zlasti sedaj, ko priporoča take javne nastope tudi novi šolski in učni red, od dne do dne. Ker se vsaka šola ne more povspeti do spevoiger (vzrok: slab pevski material, manjkanje harmonija ali klavirja itd.), zato je želja po lahkih muzikalnih delcih od strani gg. učiteljev povsem opravičena.

Moj „Venček“ je preprosto zasnovano delo, s katerim more nastopiti vsaka ljudska šola, najsi tudi nima bogve kako izurjenih pevcev, saj je harmonizacija poedinih pesmic dokaj enostavna in ni neobhodno potrebno, da bi se pele iste triglasno; tudi v dvoglasju so pesmice mične. (3. glas lahko tudi samo učitelj z goslami igra.)

„Venček“ ponuja narodne pesmi, s katerimi se najlažje vzbudi v otroških srcih veselje do petja. Žal, da učitelji že prej nismo delovali z večjo vnemo na to, da bi se odprla narodni pesmi na stečaj šolska vrata.

Res je sicer, da večina narodnih pesmi, kar se besedila tiče, ni primernih za šolske namene, a nekaj jih imamo vendarle, dokaz temu zbirka „Narodnih pesmi za šolsko mladino“, ki jo je v najnovejšem času izdal tovariš g. J. Žirovnik.

Da se prav razumemo: Žirovnikova zbirka je namenjena za vsakega poedinega ljudskošolskega učenca, torej v razpečevanje na „veliko“, dočim je smatrati „Venček“ triglasnih narodnih pesmi le za več ali manj prikladno točko šolskih veselice in slavnosti „Venček“ torej ni nikako konkurenčno podjetje Žirovnikovi izdaji, ker obsega tudi povsem druge, deloma do sedaj še neobjavljene pesmi. (Žirovnikova zbirka se je tiskala v 20.000, „Venček“ pa samo v 1000 izvodih.) Kajpada se poleg „Žirovnika“ lahko rabi tudi moj „Venček“, ker se njega poedini pesmi lahko pojó tudi vsaka zase, to je brez prehodov.

Ako bode „Venček I.“ ugajal, sledi istemu nadaljevanje. („Venček II.“, ki je v rokopisu že dogotovljen, obsega samo do sedaj še neobjavljene pesmi.)

Kar je lepega, je pesem, zlasti pa pesem narodna. Ta naj odslej zveni po naših šolah, naj dviga in greje srca naše mladine, kakor solnce, ki pride, da prežene mrak.

Anton Kosi.

Vposlane knjige: Ivan Cankar: *Hlapec Jernej in njegova pravica*. Naslovni list risal Hinko Smrekar. Cena broširanemu izvodu

1 K 40 h; elegantno vezan 2 K, po pošti 10 h več. Založil L. Schwentner knjigar v Ljubljani.

Knjige družbe sv. Mohorja: 1. Zgodbe sv. pisma 14 snopič. 2. Pamet in vera III. del. 3. Umni čebelar 1. snopič. 4. Življenja trnjeva pot. Povest. 5. Slovenske večernice. 59. zvezek. 6. Koledar za leto 1907.

Družba sv. Mohorja šteje letos 79.146 udov, t. j. 2833 manj od prejšnjega leta. Naza- dovali smo torej, a vendar se je skupno šte- vilo Mohorjanov še vedno ohranilo na častni višini.

Razmerje udov po posameznih škofijah, oziroma krajih, nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9095 (— 120)	udov.
2. Krška škofija	6243 (+ 70)	„
3. Lavantinska škofija	23732 (— 1292)	„
4. Ljubljanska škofija	31007 (— 1633)	„
5. Tržaško koperska škofija	4371 (— 21)	„
6. Sekovska škofija	422 (— 39)	„
7. Somboteljska in dr. ogrske škofije	218 (— 47)	„
8. Zagrebška nadško- fija	494 (+ 15)	„
9. Senjska in dalma- tinske škofije	307 (— 39)	„
10. Poreška škofija	108 (+ 1)	„
11. Djakovska škofija	83 (+ 5)	„
12. Bosniške škofije	213 (—)	„
13. Videmska nadškof.	240 (+ 6)	„
14. Razni kraji	353 (— 11)	„
15. Amerika	2028 (+ 257)	„
16. Afrika in Azija	232 (+ 15)	„

Vkup 79146 (— 2833) udov.

Številka v družbenih „zlatih bukvah“, v katere se vpisujejo na novo vstopivši udje, je narasla od 267.194 na 273.535, torej je vpi- sanih 6341 novih udov.

474.876 Mohorjevih knjig bode torej letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do šte- vila 11.275.810 knjig, reci enajst milijonov, dvestopetinsedemdeset tisoč, osem sto in deset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 25. septembra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali se bo- demo, da častiti udje dobijo najprej ko mo- goče. Odpravili bodemo zaboje s knjigami po tej-le vrsti: 1. Amerika in Afrika, 2. Krška

škofija, 3. Razni kraji, 4. Tržaška škofija, 5. Lavantinska škofija, 6. Ljubljanska škofija, 7. Goriška nadškofija.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo „avizo“, pošljejo ponje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepo-

trebne stroške. — Stroške, katere so imeli gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbini tiskarni, prosimo, naj čim preje pošljejo po nje, da nam za-voji ne zastavljajo prepotrebne prostora,

Odbor.

Dopisi.

Iz Idrije. Sedmi občni zbor je imela »Podružnica Slomškove zveze« dné 3. oktobra t. l. v Idriji. Vkljub slabemu vremenu se je zbralo od blizu in daleč lepo število pravih in podpornih članov. Posetil je pri tej priliki prijatelje-somišljenike tudi deželni in državni poslanec učitelj Franc Jaklič. Predsednik c. kr. učitelj Josip Novak pozdravi zbrane zborovalce. Tajnik c. kr. učitelj Rafael Gostiša poda poročilo o delovanju »Podružnice« v preteklem letu, iz katerega je razvidno, da je »Podružnica« tudi v preteklem letu večkrat zbrala člane na poučnih in zabavnih sestankih. Članov je bilo 19 rednih in 16 podpornih. Sestanki so bili vselej jako dobro obiskani, ter upamo, da bo tako tudi v prihodnje. Podružnica si je nabavila tudi letos več lepih pedagoških del ter je bila naročena na razne pedagoške časnike. Knjižnica, ki je nastanjena v prostorih g. Didiča, obsega že kaj lično zbirko raznih poučnih del, ki jih tovariši-člani marljivo rabijo. Blagajničarka c. kr. učiteljica Marija Gostiša poda pregled blagajniških dohodkov in splošnega stanja, ki je prav ugodno, ter se je tudi v preteklem letu znatno pomnožilo. Obe poročili sprejme občni zbor z veseljem na znanje ter ju odobri. Predsednikom je bil zopet izvoljen c. kr. učitelj Jos. Novak, enako ostaneta tudi v prihodnje dosedanji tajnik in blagajničarica.

Ker se učiteljstvo toliko bega z napadi na poslance Slovenske Ljudske

Stranke, češ, da so največji sovražniki učiteljstva, smo bili radovedni na poročilo deželnega in državnega poslanca učitelja Fr. Jakliča, ki se ni bal priti med tovariše-učitelje. Z njegovimi izvajanjmi smo bili popolnoma zadovoljni ter želimo edino to, da bi Slov. Ljudska Stranka brez ovir tudi izvojevala učiteljstvu, kar namerava. Poslanec Jaklič je podal v jasnih besedah poročilo o namenih Slov. Ljudske Stranke glede učiteljstva. Regulacija plač učiteljstva je potrebna, po prepričanju vseh poslancev S. L. S. ter bi se bila tudi že izvršila, ako bi liberalci prepustili v tem oziru zastopnikom ljudstva v celoti govoriti. Da bo pa res ljudstvo o tem razpravljalo, ne pa samo zastopniki privilegiranih stanov, izvesti je predvsem volivno reformo, ki so jo pa preprečili liberalci z obstrukcijo. Poslanci S. L. S. so obljubili ljudstvu predvsem razširjenje volivne pravice, kar morajo tudi izvesti. Sedaj pa obstruirajo volivno reformo liberalci. In čudo! Ko so poslanci S. L. S. obstruirali, zagnalo je liberalno učiteljstvo krik, da obstruirajo samo iz tega vzroka, da ovirajo regulacijo učit. plač; sedaj pa popolnoma molče ter s tem izdajajo, da se skladajo z liberalnimi obstrukcionisti. To pa je usodno. Ako bi liberalci ne imeli zaslonbe med učiteljstvom, ljudstva takoj nimajo za seboj, bi tudi ne nasprotovali volivni prejembi. Ko bode urejen deželni zbor po novi volivni reformi, ki mora prodreti, bodo skrbeli poslanci S.

L. S. predvsem za sanacijo deželnih financ, ki je neobhodno potrebna, predvsem pa za ureditev učiteljskih plač, glede katerih je S. L. S. tega mnenja, da mora imeti vsak učitelj take službene dohodke, da more izhajati brez vsakih postranskih dohodkov. Seveda, ako daje dežela denar, ima pravico zahtevati tudi, da učitelje nastavlja, za kar bodo zastopniki S. L. S. tudi govorili. Prav tako bode treba tudi poskrbeti, da dobi dežela zagotovilo, da bodo otroci našega krščanskega ljudstva v resnici našli v šoli tudi versko in нравno vzgojo, ne pa, da bi učitelji, plačani od naših kršč. kmetov vzgajali mladino v smislu načel »Svobodne šole«. V tem oziru bode gotovo boljše vodstvo v rokah deželnega odbora nego deželnega šolskega sveta.

Pri razgovoru, ki se je razvil po poročilu poslanca Jakliča, je med drugimi omenil župni upravitelj L. Lah, da je res le stvar pravičnosti, ako si dežela ohrani po zastopnikih najmočnejše stranke vpliv na šolo. Deželni poslanec M. Arko pa povdarja, da si najbolj sami sebi izpodkopujejo tla učitelji, ki so za »Svobodno šolo«. Poslanec Jaklič pokaže na našem deželnem šolskem svetu, kako si hoče vlada zagotoviti ves vpliv na ljudsko šolo. Kje pa je kak zastopnik ljudskega učiteljstva v deželnem šolskem svetu? Poleg uradnikov, ki so že člani dež. šol. sveta, je imenovala kot zastopnika učiteljstva zopet uradnika, dva ravnatelja. »Svobodna šola« je dete frامasonstva, kar kaže vodstvo, ki je v rokah frامasonov — vse po sklepih frامasonov, ki so bili l. 1905 zbrani v Parizu. Zato je treba, da se tudi mi ne sramujemo imena: katoličan, kar se tako rado zgodi, ker smo vzgojeni v liberalnem duhu.

Nato je bilo živahno razpravljanje, kako naj bi bil urejevan »Slovenski Učitelj«. C. kr. učitelj Jos. Novak je mne-

nja, da bi vsekakor list izhajal dvakrat na mesec; šolske oblasti pa naj bi se naprosile, da tudi v »Slov. Učitelju« objavljajo razpise učiteljskih služb. »Slovenski Učitelj« naj bo glasilo »Slomškove zveze« in »Katehetskega društva«, zato naj se pa tudi razvrstitev vsebine temu primerno uredi. Zborovalci so s predlagateljem popolnoma soglašali.

C. kr. učitelj Raf. Gostiša vpraša drž. poslanca Jakliča, kako stališče zavzemajo zastopniki S. L. S. glede c. kr. rudniških ljudskih šol v Idriji, ker se že dolgo plete razgovor med deželnim odborom in poljedelskim ministrstvom, da bi se šoli izročili deželi. Poslanec Jaklič izjavi, da se in se bodo poslanci S. L. S. vedno protivili, da bi ministrstvo odstopilo šolo deželi. Prav tako bodo naši poslanci tudi v prihodnje pri ministrstvu radi zastopali želje, ki jih bodo prejeli iz rok krščansko-mislečega učiteljstva v Idriji; predvsem, da učiteljstvo ne bode uživalo samo ime in čast državnih uradnikov temveč tudi plačo.

C. kr. učitelj Jos. Novak priporoča, da bi poslanec Jaklič kot predsednik »Slomškove zveze« vplival na odbor »Slomškove zveze«, da bi stopil v kar najtesnejšo zvezo tudi s pripravniki kršč. mišljenja.

Pri skupnem obedu je bilo več pozdravov, izmed katerih omenjamo napitnico c. kr. učitelja Jos. Novaka, ki je napil dvema poslancema, učitelju Jakliču in dekanu Arkotu. Skladamo se popolnoma z njegovimi besedami, da so pravi poslanci le tisti, ki iščejo ne samo pred volitvami, ampak tudi, ko so izvoljeni, stika z ljudstvom in s somišljeniki, dasi so izvoljeni v drugem okraju. Le taki možje so pravi ljudski in stanovski zastopniki.

Bil je lep dan, ki nam ostane v trajnem spominu.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe (Kranjsko:) C. kr. mestni šolski svet ljubljanski je imenoval sledeče pomožne učitelje in učiteljice: za I. mestno deško ljudsko šolo gosp. Rudolfa Poljanca; za II. mestno deško ljudsko šolo g. Bogomira Govekarja; za mestno slovensko dekliško ljudsko šolo pri Sv. Jakobu gđc. Emilijo Rojc, Milico Prosenc, Albino Svetek, Marijo Grošelj, Leo Levec, Mileno Rohrmann in Marijo Arselin; za mestno nemško dekliško ljudsko šolo gđc. Olgo Kunej, Kristino Ravnika in Elzo Luschin. Bolno učiteljico gđc. Frideriko Konschegg bo nadomestovala gđc. Marija Ramovš in upokojeno voditeljico gđc. Alojzijo Bauer g. Vera pl. Gressel-Baraga. Za provizoričnega učitelja-voditelja na Colu je imenovan g. Karol Blažič, za provizoričnega učitelja-voditelja v Predoslju je imenovan izprašani učiteljski kandidat g. Ivan Jocič, za provizoričnega učitelja na Studencu izprašani učiteljski kandidat g. Josip Potrato. Izprašani učiteljski kandidat g. Karol Perko je imenovan za začasnega učitelja v Stopičah pri Novem mestu, učiteljska kandidatinja gđc. Ana Bantana za provizorično učiteljico v Vavta vasi. Imenovani so: gg. Ivan Riegler učiteljem v Strugah; Henrik Paternost nadučiteljem v Senožečah, Ivan Polak učiteljem in ga. Marija Polak-Krašovec za učiteljico v Dolih, gđc. Marija Triller za učiteljico v Št. Vidu nad Ljubljano; gđc. Karolina Klemenčič za učiteljico v Toplicah, gđc. Marija Bernik za učiteljico v Mokronogu in g. Friderik Kramar za nadučitelja v Škofji Loki. Na enorazrednico v Mavčičah je imenovana pomožna učiteljica gđc. Alojzija Štebi; ga. Guzelj-Pučnik je resignirala na službeno mesto v Kranju; na njeno mesto

pride pomožna učiteljica gđc. Inka Schlamberger. Učitelj-voditelj na Planini pri Vipavi g. Ivan Vuga je imenovan za nadučitelja istotam. Definitivna je postala provizorična učiteljica gđc. Ivana Cegnar v Vrhpoljah pri Moravčah; provizorični učitelj v Zagorju g. Ivan Stepišnik je postal definitivni učitelj v Toplicah-Zagorju. Za provizorično učiteljico v Bohinjski Bistrici je imenovana gđc. M. Potočnik z Bleda; za provizoričnega učitelja na Robu je imenovan g. Alojzij Koprivec, za Ribnico pa g. Ludovik Mikolič. Provizorična učiteljica v Loškem potoku gđc. Štefanija Pogorelec je imenovana za provizorično učiteljico-voditeljico v Starem kotu. Za provizoričnega učitelja v Šmihelu pri Novem mestu je imenovan absolviran učiteljski kandidat g. Rudolf Knez. Začasní učitelj v Banja Loki je postal g. Makso Bajc iz Dobropolj; supletinja v Dolenji vasi je postala gđc. Olga Poženel, provizorična učiteljica v Dobropoljah gđc. Antonija Virk iz Dolenje vasi; provizorična učiteljica v Radečah gđc. Vlastimila Peršl z Rake; provizorična učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini gđc. Marta Heren iz Velikega Trna. Resignirali sta provizorični učiteljici gđc. Melanija Jonke iz Kočevja in Helena Stöcklinger iz Srednje vasi. Supletinja je postala v Rovtah gđc. Julija Kobau. Iz Trbovelj pride kot provizorični učitelj v Dobovec g. Ivan Bajde; gđc. Gabrijela Dermelj iz Cerknice gre kot supletinja v Bransko-Kal, gđc. Angela Mandelj pa iz Šmartnega pri Litiji v Škocijan. Provizorična učiteljica gđc. Marija Modic v Studenem pride v Babnopolje, v Studeno pride izprašana učiteljska kandidatinja gđc. Elizabeta Steyer, za učitelja-voditelja pa izprašani učiteljski kandidat g. Fran Starman; v Trnje

pride izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Roza Svetlič. Izprašani učiteljski kandidat g. Franc Riegler je imenovan za provizoričnega učitelja v Loškem potoku. Izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Emilija Vovk pride za provizorično učiteljico na Rako. Gdč. Olgo Kobau na dekliški osemrazrednici v Ljubljani nadomešča izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Ana Mach. Gdč. Pavla Šušteršič pride iz Toplice pri Zagorju kot provizorična učiteljica v Izlake. G. Henrik Kralj, suplent v Dragi pride na Topli vrh. Gdč. Terezija Juvanc je imenovana za suplentko na Studencu; gdč. Marija Likar pa za suplentko v Cerkljah. Za učiteljico v Naklem je imenovana gdč. Viljemina Vidic, za učiteljico v Srednji vasi gdč. Štefanija Kasch in za učiteljico v Velikih Laščah gdč. Ana Ersin.

(Tržaška okolica:) G. Josip Gorkič je imenovan definitivnim voditeljem za Bazovico, g. Alojzij Križan za Škedenj, g. Vinko Trobec za Trebče, g. Emil Pakiž za Sv. Križ. Definitivnim učiteljem je imenovan g. Davorin Furlan za Prosek, g. Josip Sorč za Opčine, g. Ciril Valentič za Škedenj. Definitivnim učiteljicam je imenovana gdč. Kristina Gerdol za Katinaro, gdč. Milka Logar za Opčine, gdč. Josipina Martelanc za Barkovlje; definitivnim podučiteljicam gdč. Zmagica Bolé za Sv. Križ, gdč. Marica Pešelj za Škedenj, gdč. Julka Vodopivec za Barkovlje. Definitivna na svojih mestih sta postala gdč. Mara Gregorič in Hrabroslov Godina, oba v Škedenju. Prestavljena je gdč. Irma Nöth iz Barkovelj v Rojan.

(Štajersko:) Za nadučitelja pri Sv. Vidu niže Ptuja je imenovan učitelj g. Ivan Hauptmann iz Vurberka, za nadučitelja na nemški ljudski šoli v Laškem pa dosednji nadučitelj v Štoreh g. Matija Hötzel. Stalni učitelji, ozir. učiteljice so postali: g. Josip Bizjak

na Vranskem, g. Gustav Vodusek ml. v Trbovljah, g. Jurij Železnik pri Sv. Venčeslavu na Pohorju, g. Josip Rainer v Gornji Polskavi, gdč. Karolina Hinterlechner v Blagovni, gdč. Josipina Klein na Frankolovem, gdč. Marija Fink iz Kindberga v Laškem in gdč. Viktorija Kosi v Teharijih. Premješena je ga. Hermina Stritar-Ravninar iz Braslovč k Sv. Vidu v Grobelnem. Nadučitelja sta postala g. Ferdo Bobič iz Šmarjete pri Ptuju v Stranica in g. Henrik Karčnik iz Polzele v Novi cerkvi pri Vojniku. Gdč. Marija Thuma je postala definitivna učiteljica v Čadramu.

(Koroško:) V Beljak je prestavljen g. J. Janc, nadučitelj v Vrbi; učiteljica v Zilski Bistrici je postala gdč. A. Schneider. Učiteljica gdč. E. Kwech se je odpovedala službi. Nadučitelj g. Rudolf Mörtl v Črnečah je imenovan za Libeliče, gosp. Josip Poznik v Podpeči za Zgornje Libuče, g. Ferdinand Kogelnik za Žitarovas, g. Janez Pintar v Kotljah za Rabelj, g. Ferdinand Stress za Čanjce, g. Karol Nagy za Karnburg. Definitivna učitelja sta postala g. Anton Kosiareg v Vrbi in g. Anton Pirker v Vratih. Nadučitelj g. Janez Bruk pride v Vrbo, učiteljica gdč. Zima pride iz Velikovca v Volšperk, gdč. Zych na meščansko šolo v Velikovcu, gdč. Marija Ortwein pl. Molitor v Borovlje, g. Em. Tomas iz Rožeka v Trg in g. E. Podlipnik iz Gorij v Ovčjo vas.

(Goriško:) Gdč. Dora markiza Obizzi, učiteljica v »Šolskem Domu«, je imenovana za začasno učiteljico na slovenski mestni šoli v Gorici.

Osebnosti. Za učitelja na deželni gluho-nemnici v Gorici je imenovan gospod Ivan Reščič, kapelan v Bovcu, ki je bil, predno je vstopil v semenišče, ljudski učitelj na Goriškem. — Za pravega realčnega učitelja na mestni realki v Idriji je imenovan g. dr. Dragotin Lončar, suplent na c. kr. realki v

Ljubljani, in za suplenta na mestni realki v Idriji je imenovan g. Kajetan Stranetzky. — Aprobirani pomožni učitelji g. Karol Kunc je imenovan za suplenta na c. kr. realki v Ljubljani; aprobirana učiteljska kandidata gg. Franc Mang in Ivan Polovič sta imenovana za suplenta na c. kr. gimnaziji v Kočevju. — Ravnateljem gimnazije v Kranju je imenovan profesor g. Ignacij Fajdiga iz Ljubljane. — G. dr. Ivan Orel je imenovan za glavnega učitelja na učiteljskem v Ljubljani. — Absolvirani filozof g. Fran Drnovšek je imenovan za suplenta za francoščino na mestni realki v Idriji. — Gosp. Fran Frankovič, profesor v Kopru, je imenovan ravnateljem učiteljskega v Kastvu. — G. Jakob Jakac, provizorični učitelj na učiteljskem v Kopru, je imenovan glavnim učiteljem na učiteljskem v Kastvu. — G. Vincencij Ditrich, učitelj na realni pripravljalnici v Gorici, je pomaknjen v IX. činovni razred.

Razpisane učiteljske službe. Na šestrazrednici v Dobropoljah se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje z dostavkom, da imajo moški prosilci prednost. Prošnje do 17. oktobra 1907 na c. kr. okrajni šolski svet v Kočevju. Na trirazrednici v Suhorju je stalno popolniti učno mesto. Prošnje do 25. oktobra 1907 na c. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju.

Umrli je dne 6. septembra t. l. g. Vekoslav Strmšek, nadučitelj pri Sv. Petru na Medvedovem selu. Rajni je bil upravni odbornik in podpredsednik »Zaveze«, odbornik »Slovenske Šolske Matic« in predsednik »Šmarsko-rogaškega učiteljskega društva«. — Na Zidanem mostu je umrla ga. Marija Pšenčnik-Praprotnik, učiteljica v Radečah. — V Zrečah je umrl nadučitelj g. Ludovik Tribnik. R. I. P.

Dopust zaradi bolezni imata gdč. Janja Miklavčič, učiteljica v Kranju in gdč. Eleonora Dev, učiteljica v Naklem. Prvo nadomestuje pomožna uč-

teljica gdč. Slava Orehek, drugo pa absol. učit. kandidatinja gdč. Viljelmína Vidic. Zaradi bolezni je dobila dopust ga. Ivana Beg-Praprotnik, učiteljica v Ljubljani. Nadomešča jo absolvirana učiteljska kandidatinja gdč. Marija Sodnik. G. Florijan Rozman, učitelj v Krškem je dobil štiritedenski dopust, nadomešča ga gdč. Justina Goslar. Učiteljici gdč. Franici Valenčič na Premu se dovoli dopust. Dopust je dobil tudi nadučitelj g. Andrej Kmet v Cerkljah. Nadomešča ga izprašana učiteljska kandidatinja gdč. Franja Bedenk.

Odlikovanje. Povodom štiridesetletnice g. Leopolda Armicha, nadučitelja na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, mu je podelil občinski svet ljubljanski ljubljansko meščanstvo.

Čipkarski tečaj so dne 16. septembra t. l. slovesno otvorili v Železnikih. Otvoritvi je prisostvoval član c. kr. centralnega čipkarskega tečaja na Dunaju gospod Ivan Vogelink. Kot učiteljica je nastavljena gdč. M. Reven iz Idrije.

Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in meščanske šole se prično pred c. kr. izpraševalno komisijo v Ljubljani dne 4. novembra 1907 ob 8. uri zjutraj na c. kr. učiteljskem. Prošnje za pripust k usposobljenostni preizkušnji je vložiti tako, da bodo do 26. okt. t. l. v rokah izpraševalne komisije. — Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici se preizkušnje prično dne 4. novembra t. l. ob 8. uri zjutraj. Prošnje je vložiti najkasneje do 20. okt. t. l.

Metelkove ustanove v znesku po 80 K 41 h je c. kr. deželni šolski svet podelil sledečim nadučiteljem: Rudolfu Hrovatu v Zagorju, Francu Štefančiču v Velikih Laščah, Edvardu Vohincu v Cerkljah, Avgustu Pircu v Borovnici, Pavlu Šilcu v Žireh in Rudolfu Završniku v Predvoru. Denarne premije bivšega društva za obdelovanje vrtov v znesku po 12 K 16 h so pa dobili: Avgust Korbar, nad-

učitelj v Preserju, Jakob Žebre, nadučitelj v Starem trgu pri Ložu in Ferdo Juvaneč, šolski vodja v Postojni.

V pokoj vstopijo: gdč. Alojzija Bauer, ravnateljica v Ljubljani, gdč.

Ivana Velepčič in ga. Antonija Pirc-Okorn ter g. Fran Kalan, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu. V začasni pokoj je stopil g. Emil Guštin, učitelj na Jesenicah.

Drobtine.

Odbor »Slomškove Zveze«. V zadnjem poročilu o občnem zboru »Slomškove Zveze« je pomotoma izostalo ime g. nadučitelja Julija Slapšaka, ki je bil izvoljen odbornikom.

»Slomškova Zveza«. Zveza je imela dné 6. t. m. odborovo sejo. Poleg odbornikov je bil navzoč tudi zastopnik »Katehetskega društva« gosp. mestni katehet Čadež. Sklenilo se je, da postane list »Slov. Učitelj« skupno glasilo slov. krščanskih učiteljskih društev in katehetskih društev, da preide v last »Slomškove zveze« in »Kateh. društva«, da bode za enkrat še izhajal mesečno v večji obliki in z ovitkom, da bode imel »Učiteljski in Katehetski vestnik«, da bosta urednika listu gg. nadučitelj Primožič in katehet Čadež, da ostane cena listu tudi še zanaprej 4 krone. Med drugim se je dalje sklenilo, naj se »Slomškova Zveza« obrne s prošnjo na deželni odbor glede prepotrebne regulacije učiteljskih plač, kakor je bilo to že sklenjeno na občnem zboru. Na visoki c. kr. dež. šolski svet pa naj se obrne »Slomškova Zveza« s prošnjo in zahtevo, da se objavljaajo razpisi učiteljskih služb tudi v »Slov. Učitelju«. Na predlog gosp. Ev. Jarca se sklene, da bode »Slomškova Zveza« izdajala ponatise aktualnih člankov in razprav iz »Slov. Učitelja« v obliki brošur. Na predlog gg. Primožiča in E. Jarca se bode o Božiču vršil družabni sestanek s primernim predavanjem. Sklenilo in razpravljalo se je še o marsikaterih drugih rečeh. Za sedaj povemo to, da

nam je gosp. nadučitelj Ravnikar izročil 17 novih udov. Živeli! — Štrukelj, tajnik.

Društvo za krščansko vzgojeslovje. Pri pedagoškem tečaju v Solnogradu (13.—19. avgusta 1906.) je sklenilo nekaj udeležencev, da zbero prijatelje in častivce krščanske pedagoške umetnosti v zavezo, ki naj bi razširila in poglobila študij pedagogike. Bolj kot druge znanosti trpi namreč vzgojeslovje vsled materializma naše dobe. Trezen in pravičen vzgojitelj bode rad priznal vse, s čemur so razne vednostne stroke obogatile pedagogiko v naših časih in bode izkušal porabiti rezultate, ki jih je spravila na dan higijena, eksperimentalna psihologija, eksperimentalna didaktika. Toda kaj so te posamezne vednostne pridobitve, brez načela, ki jih družijo v jednoto? Kaj pomenja psihologija brez duše, etika brez cilja, svetovno naziranje, ki glede najvažnejših vprašanj človeštva le molči ali pa v zadregi jeclja prazne izgovore? Znanost, ki je brez jednote, brez pravega jedra, brez pravne vsebine, ne more podati mladini neomahljivih, trdnih navodil, koristnih za življenje. Zaman bode vzgojitelj iskal pri njej pripomočkov za rešitev dvojne naloge: da izroči mlademu naraščaju neoskrunjena idealna dobra in da združi mladino v socialne zaveze. Krščansko vzgojeslovje izpolnjuje te zahteve, da vzgoji za bodočnost rod, ki je vtrjen v veri, vedoželjn, bistrega uma in blagega srca, to je najnujnejša in najvažnejša naloga sedanjosti. Za ta smoter hoče delovati tudi novo društvo. Zato se ob-

rača do vseh, ki so teoretično ali praktično zaposleni pri razvoju enotnega, krščanskega svetovnega naziranja naše mladine, bodisi svetnega ali duhovskega stanu, bodisi da delujejo na visokih, srednjih ali ljudskih šolah. Društvo bo de raztegnilo svoje delovanje čez Nemčijo, Avstrijo in Švico, in bode brezplačno pošiljalo svojim članom znanstveni časopis z razpravami znamenitih pedagogov in poročili o najvažnejših dogodkih in pojavih na pedagoškem polju. Razun tega si bode društvo z besedo in pismom prizadevalo razširjati krščanska pedagoška načela. Letni donesek ne bode presegal vsote 3 mark. V pripravljalnem odboru so sledeči znameniti pedagogi: dr. Rudolf Hornich, ravnatelj pedagogija na Dunaju, dr. J. Goettler, docent na vseučilišču v Monakovem, dr. Henrik Giese, ravnatelj učiteljskega semenišča na Dunaju, Marko Siebengartner, gimnazijski profesor v Monakovem, J. Pötsch rektor v Stirumu, O. Mihael Zirwik O. S. B., profesor v Solnogradu, in drugi.

Beda med učiteljstvom na Nemškem. V neki trgovini v Berlinu so zasačili nekega gospoda v trenutku ko si je hotel prisvojiti dragocen pepelnik. Na policiji se je izkazalo, da je tat učitelj iz Niederschönhausna, pri hišni preiskavi v njegovem stanovanju pa so dobili celo skladišče raznih ukradenih predmetov. Izgovarjal se je, da je tatvino zato izvršil, da bi mogel poplačati dolgove, ki je radi njih zabredel v hudo stisko.

Nove hranilnice za otroke. V New Yorku je izumel neki Amerikanec novo vrsto hranilnic za otroke. Hranilnica je navadne velikosti, kakor se dobivajo po prodajalnicah od 1 K 20 v do 5 K. Izumitelj pa je vtaknil v hranilnico malo uro, katera se navije, kakor hitro se dene v hranilnico komad 50 stotink, za kateri je napravljena odprtina. Ura gre 24 ur. Če se hoče torej, da gre ura redno, se mora vsak dan vložiti v to hra-

nilnico ali skrinjico 50 stotink ali 10 cent. ali v naši vrednosti 3 K 50 v. Take hranilnice se prodajajo v velikem številu. Prav bi bilo, da bi se uvedle tudi pri nas.

Skrb za zanemarjeno mladino na Pruskem. Nedavno je izšlo temeljito poročilo pruskega ministrstva za leta 1901. do 1906. ki nudi o tem predmetu zanimive podatke. Pomenljivi so stroški, ki so se porabili za rešilno akcijo: 24 milijonov 173.035 mark, k tej vsoti je prispevala država nekaj nad 15 milijonov, občine nad 8 milijonov. Število gojenecv je znašalo 33.600. Poročilo o нравstvenem vedenju povdarja, da se je večina (74.7 odstotkov) lepo obnašala; pri drugih je bilo v začetku vedenje manj povoljno, pa se je polagoma izboljševalo. Protestantskih otrok je bilo 64.8 odstotkov; katoliških 34.6 odstotkov; židovskih 0.3 odstotkov. — Večina zanemarijene mladine je bilo nezakonskega rodu. Največje številke izkazuje mesto Berlin in druga velika mesta. Največ dečkov je bilo v starosti od 12. do 18. leta, največ deklic od 14. do 17. leta. Iz teh podatkov povzamemo sledeče: Ni dvoma, da povzroča zanemarjenost pri mladini zlasti propad družinskega življenja. To izpričuje delež, ki ga imajo pri tem socialnem pojavu velika mesta, kjer družinsko življenje največ trpi, in veliko število nezakonskih otrok, katerim družinskega življenja sploh primanjkuje. Dalje kaže statistika, da so največje nevarnosti za mladino v dobi od 12. do 18. leta. To je tem bolj jasno, ker domači dečka oz. deklico te starosti le neradi puste od doma in jih že navajajo na delo. Vzrok temu pojavu je pač ta, da se mladina takrat že odtegne vplivu šole in cerkve. — Slednjič dokazuje нравstvena bilanca, da je zanemarjenost le v redkih slučajih nepoboljšljiva. Ako se 74.7 odstotkov mladineovoljno obnaša, ostanek pa tudi kaže neko poboljšanje, potem je to do-

kaz, da je bila le zanemarijenost kriva npravne propalosti. Take hibe bi se dale odpraviti, tudi ne da bi se otroke izročilo v poboljševalne zavode. Starši in varuhi to store večkrat zaradi udobnosti, da se rešijo skrbi.

Reforma meščanskih šol. Učni načrt za meščanske šole v Avstriji je bil izdelan 1874. l. ter popravljen 1883. l. Pokazala se je pa potreba ves ta že čisto zastareli učni načrt radikalno prenoviti ter spraviti nekoliko v soglasje z modernim življenjem in z duhom naše dobe.

Naučni minister Hartel je sklical 1893. l. komisijo profesorjev in učiteljev, katera je nabirala gradivo za reformo meščanskih šol, katere naj bi se tako preuredilo, da bi absolventi teh šol bili takoj sprejeti v obrtne šole; končno naj bi izdelala tudi reformo učnega načrta.

Reforme glede prvih dveh točk so že izvedene, novi didaktični načrt bo pa zaključek dela, ki ga je komisija zvršila.

V Avstriji je okoli 900 meščanskih šol (med temi ena sama slovenska!), približno trikrat toliko kolikor srednjih šol. Novi didaktični načrt bode odstranil stari žistem, po katerem se je vsa učna snov v velikih potezih prodajala učencem že v spodnjih razredih ter se je v višjih razredih samo izpopolnjevala. Učna snov bode razdeljena na isti način, kakor učna snov srednjih šol, t. j. po posamičnih predmetih.

Na ženskih meščanskih šolah se bode jemal ozir na praktične vede, potrebne gospodinjam, upeljali se bodo predmeti, ki bodo pripravljali deklice na njih bodoči poklic kot žene in matere. Računstvo se bode poučevalo z ozirom na gospodinjstvo in gospodinjstvo knjigovodstvo; osnoval se bo na moških in ženskih meščanskih šolah poseben tečaj o zdravstvu in načinu, kako si čuvati zdravje.

Pouku materinščine se bode posvetila večja skrb in pozornost, tako da bode vsak, ki dovrši meščansko šolo, svoje materinščine v govoru in pisavi popolnoma zmožen; v ta namen bode v novem učnem načrtu določeno večje število ur pouku materinščine, kakor je to bilo v starem.

Kot neobvezen predmet se bode poučevalo na ženskih meščanskih šolah kako voditi gospodinjstvo; poučevalo se bode tudi o ustavnem in upravnem pravu na dijakom meščanskih šol razumljiv način.

Sploh se lahko reče, da si ta reforma prizadeva pripraviti učence in učenke meščanskih šol za praktično življenje. Škoda je le, da so te dobre šole namenjene samo gospodujočim narodom — nam Slovencem pa nič.

Strahovlada liberalnih učiteljev. Brnški list »Hlas« poroča, da je bila v nekem moravskem kraju okrajna učiteljska konferenca. Konferenca se je bližala koncu in udje so ravno hoteli oditi ter se pokrepčati z jedjo in pijačo. Tu je neki svobodomiselni učitelj povabil navzoče učitelje, naj še ostanejo, neučitelje pa je pozival, da naj se odstranijo. In ta je sedaj vpričo vseh jednemu tovarišu očital te-le strašne grehe: 1. Zatoženec občuje z župnikom in ga celo v župnišću obiskuje. 2. Dokazano je, da je učitelj tajnik gospodarske organizacije, kateri župnik načeluje. 3. Zatoženec omadežuje svojo stanovsko čast, ker orglja pri službi božji. — Pač, pač, gospodje govore silno veliko o svobodi, v dejanju pa je ne poznajo. Zaničujejo vsakega tovariša, ki ni njihovega mišljenja.

Listnica uredništva. Zaradi preobilega gradiva to pot ni moglo priti vse na vrsto. Prosimo potrpljenja! — Današnja številka ima osem strani priloge.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.